

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2005

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2005. Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi Kansaneläkelaitokselle tilitettäisiin vuonna 2005 arvonlisäveron tuotosta 1 000 miljoonaa euroa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta. Lakia sovellettaisiin Kansaneläkelaitokselle vuodelta 2005 tilitettävään arvonlisäveroon.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kansaneläkevakuutuksen ja sairausvakuutuksen rahoitukseen osallistuvat vakuutetut, työnantajat ja valtio. Lakimääräisten osuuksien lisäksi valtio osallistuu rahoitukseen siltä osin kuin muut tuotot eivät kata kustannuksia. Vuosina 1997—2004 valtio on joutunut suorittamaan tätä niin sanottua takuusuuritusta. Takuusuurituksen tarpeeseen ja määrään on vaikuttanut se, että Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien (1108/1994, 1244/1995, 845/1996, 1028/1997, 782/1998, 983/1999, 921/2000, 1057/2001, 932/2002 ja 915/2003) perusteella Kansaneläkelaitokselle on tuloutettu vuosittain arvonlisäveron tuotosta 2 400 miljoonaa markkaa vuosina 1995—2001, 700 miljoonaa euroa vuonna 2002 ja 1 000 miljoonaa euroa vuosina 2003 ja 2004. Kansaneläkelaitokselle tuloutettiin osa arvonlisäveron tuotosta myös vuosina 1993 ja 1994.

Eräiden kuntien yksityisen työnantajan ja valtion liikelaitoksen sosiaaliturvamaksu on poistettu vuosilta 2003—2005. Kansaneläkelaitoksen rahastoihin tämän johdosta syntyvä maksutuoton vaje on katettu korottamalla vuoden 2003 alusta lukien työnantajan sa-

rausvakuutusmaksua 0,014 prosenttiyksiköllä. Vuonna 2005 työnantajan kansaneläkemaksut ja sairausvakuutusmaksut muuttuvat.

Valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen liittyvässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pysyvästi ja väliaikaisesti vakuutetun sairausvakuutusmaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun suuruudesta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan, että työnantajan kansaneläkemaksua korotetaan 0,016 prosenttiyksikköä vuonna 2005. Maksun korotuksella rahoitettaisiin vuoden 2005 osalta Kainuun hallintokokeilualueella toteutettavaksi ehdotettu määräaikainen työnantajan sosiaaliturvamaksun alennus. Kainuun alueen maksualennus koskisi vuosina 2005—2009 yksityisiä työnantajia, valtion liikelaitoksia ja kuntatyönantajia.

Ehdotetulla kansaneläkemaksun korotuksella rahoitettaisiin vuoden 2005 osalta myös edellä mainittu määräaikainen maksukokeilu. Maksukokeilun rahoittamiseksi toteutettu työnantajan sairausvakuutusmaksun 0,014 prosenttiyksikön suuruinen väliaikainen korotus ehdotetaan samalla kumottavaksi vuoden 2005 alusta lukien.

Vuoden 1999 valtion talousarvioon liittyen muutettiin Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiutta koskevia säännöksiä. Lyhytaikainen

rahoitusvalmiuden turvaaminen tehtiin aiempaa joustavammaksi sallimalla muun muassa rahastojen välinen varojen siirto ja tarkistamalla rahastojen vähimmäismäärän määrittely. Varojen siirtomahdollisuus oli voimassa vuoden 2003 loppuun.

Koska Kansaneläkelaitoksen tulot eivät vuonna 2005 riitä kattamaan menoja, sen rahastojen varaintarve on katettava muulla tavoin.

Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi ehdotetaan, että vuonna 2005 kertyvästä arvonlisäveron tuotosta tilitetään Kansaneläkelaitokselle 1 000 miljoonaa euroa eli yhtä paljon kuin vuonna 2004 tilitetty määrä. Muilta osin vajaus katetaan valtion takuusuorituksen kautta. Takuusuoritusta arvioidaan tarvittavan 1 092 miljoonaa euroa vuonna 2005.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan säädettäväksi laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuon-

na 2005.

2. Taloudelliset vaikutukset

Kansaneläkelaitokselle vuonna 2005 arvonlisäveron tuotosta tuloutettava 1 000 miljoonaa euroa vähentää vastaavalla määrällä valtion takuusuoritusta ja valtiolle kertyvää arvonlisäveron tuottoa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä ja siitä on kuultu sosiaali- ja terveysministeriötä, Verohallitusta ja Kansaneläkelaitosta.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Arvonlisäverolain (1501/1993) 1 §:n 1 momentin mukaan arvonlisäveroa suoritetaan valtiolle. Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi vuonna 2005 ehdotetaan arvonlisäverolain 1 §:n 1 momentin säännöksestä poiketen Kansaneläkelaitokselle tilitettäväksi osa vuoden 2005 arvonlisäveron tuotosta.

Kansaneläkelaitokselle tilitettävää arvonlisävero-osuutta rajoitettaisiin sekä ajallisesti että määrällisesti. Säännösehdotuksen mukaan vuonna 2005 Kansaneläkelaitokselle tilitetään arvonlisäveron tuotosta 1 000 miljoonaa euroa. Tästä määrästä osoitettaisiin kansaneläkerahastoon 400 miljoonaa euroa ja sairausvakuutusrahastoon 600 miljoonaa euroa.

2 §. Kansaneläkelaitokselle kuuluvaa arvonlisävero-osuutta tilitettäisiin kalenterikuukausittain. Kunakin kalenterikuukautena tilitettäisiin 1/12 siitä määrästä, joka ehdotuksen 1 §:n mukaan olisi vuonna 2005 tilitettävä Kansaneläkelaitokselle.

3 §. Kuukausierät maksettaisiin Kansaneläkelaitokselle verontilityslain (532/1998)

3 §:n 4 momentissa tarkoitettuna Kansaneläkelaitokselle tilitettävien määrien maksuajankohtana. Verontilitys lain 3 §:n 4 momentin mukaan valtiovarainministeriö määrää maksuajankohdan. Veronsaajille tilitettävien määrien maksuajankohdasta annetun valtiovarainministeriön päätöksen (758/1998) 2 §:n mukaan tilitettävät määrät on maksettava kunkin kuukauden 28 päivänä. Jos tämä päivä ei ole pankkipäivä, maksupäivä on seuraava pankkipäivä. Maksupäivä on kuitenkin viimeistään kuukauden toiseksi viimeinen pankkipäivä.

4 §. Tilitysten tekemiseen ja maksutukseen liittyvistä hallinnollisista toimenpiteistä huolehtisi Verohallitus tai sen määräämä veroviro.

5 §. Pykälään sisältyisi säännös lain täytäntöönpanoa koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

6 §. Pykälään sisältyisi voimaantulosäännös.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Lakia sovellettaisiin

Kansaneläkelaitokselle vuodelta 2005 tilitettävään arvonlisäveroon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotukset

Laki

Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Sen estämättä, mitä arvonlisäverolain (1501/1993) 1 §:n 1 momentissa säädetään arvonlisäveron saajasta, tilitetään vuonna 2005 Kansaneläkelaitokselle arvonlisäveron tuotosta 1 000 miljoonaa euroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Kansaneläkelaitokselle 1 momentin mukaan tilitettävästä määrästä tilitetään kansaneläkerahastoon 400 miljoonaa euroa ja sairausvakuutusrahastoon 600 miljoonaa euroa.

2 §
Kansaneläkelaitoksen osuus arvonlisäverosta tilitetään kalenterikuukausittain. Kukin kalenterikuukautena tilitetään 1/12 1 §:n mukaisesta määrästä.

3 §
Kuukausierät maksetaan verontilityslain

(532/1998) 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuna Kansaneläkelaitokselle tilitettävien määrien maksuajankohtana.

4 §
Tässä laissa tarkoitettujen tilitysten tekemisestä ja siihen liittyvästä maksuksesta huolehtii Verohallitus tai sen määräämä verovirasto.

5 §
Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

6 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan Kansaneläkelaitokselle vuodelta 2005 tilitettävään arvonlisäveroon.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Antti Kalliomäki*